

מקורות למעשה רבי עקיבא ורחל

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סא עמוד ב

מתני'. המדיר את אשתו מתשמיש המטה, ב"ש אומרים: שתי שבתות, בית הלל אומרים: שבת אחת. התלמידים יוצאין לתלמוד תורה שלא ברשות שלשים יום, הפועלים - שבת אחת. העונה האמורה בתורה, הטיילין - בכל יום, הפועלים - שתיים בשבת, החמרים - אחת בשבת, הגמלים - אחת לשלשים יום, הספנים - אחת לששה חדשים, דברי רבי אליעזר.

תלמוד בבלי מסכת כתובות פרק ה - אף על פי [דף נד עמוד ב]

הספנים - אחת לששה חדשים, דברי ר' אליעזר. אמר רב ברונא אמר רב: הלכה כר"א. אמר רב אדא בר אהבה אמר רב: זו דברי ר' אליעזר, אבל חכמים אומרים: התלמידים יוצאין לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות. אמר רבא: סמכו רבנן אדרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשיהו.

כי הא דרב רחומי הוה שכיח קמיה דרבא במחוזא, הוה רגיל דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכיפורי. יומא חד משכתי שמעתא, הוה מסכיבא דביתהו השתא אתי השתא אתי, לא אתא, חלש דעתה אחית דמעתא מעינה, הוה יתיב באיגרא, אפחית איגרא מתותיה ונח נפשיה.

עונה של תלמידי חכמים אימת? אמר רב יהודה אמר שמואל: מע"ש לע"ש. +תהלים א' + אשר פריו יתן בעתו - אמר רב יהודה, ואיתימא רב הונא, ואיתימא רב נחמן: זה המשמש מטתו מע"ש לע"ש.

יהודה בריה דר' חייא חתניה דר' ינאי הוה, אזיל ויתיב בבי רב, וכל בי שמי הוה אתי לביתיה, וכי הוה אתי הוה קא חזי קמיה עמודא דנורא. יומא חד משכתי שמעתא, כיון דלא חזי ההוא סימנא, אמר להו רבי ינאי: כפו מטתו, שאילמלי יהודה קיים לא ביטל עונתו. הואי +קהלת י' + כשגגה שיוצא מלפני השליט ונח נפשיה.

רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא, כי מטא למיכתב כתובה נח נפשה דרביתא. אמר רבי: ח"ו פסולא איכא? יתיבו ועיינו במשפחות, רבי אתי משפטיה בן אביטל, ורבי חייא אתי משמעני אחי דוד. אזיל איעסק ליה לבריה בי ר' יוסי בן זימרא, פסקו ליה תרתי סרי שנין למיזל בבי רב. אחלפיה קמיה, אמר להו: ניהוו שית שנין. אחלפיה קמיה, אמר להו: איכניס והדר איזיל. הוה קא מכסיף מאבוה א"ל: בני, דעת קונך יש בך, מעיקרא כתיב: +שמות ט"ו+ תביאמו ותטעמו, ולבסוף כתיב: +שמות כ"ה+ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. אזיל יתיב תרתי סרי שני בבי רב. עד דאתא איעקרא דביתהו. אמר רבי: היכי נעביד? נגרשה, יאמרו ענייה זו לשוא שימרה! נינסיב איתתא אחריתי, יאמרו זו אשתו וזו זונתו! בעי עלה רחמי ואיתסיאת.

רבי חנניה בן חכנאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי, א"ל: איעכב לי עד דאתי בהדך, לא איעכבא ליה. אזל יתיב תרי סרי שני בבי רב. עד דאתי אישתנו שבילי דמתא ולא ידע למיזל לביתיה. אזל יתיב אגודא דנהרא, שמע לההיא רביתא דהוה קרו לה: בת חכנאי, בת חכנאי, מלי קולתך ותא ניזיל. אמר: ש"מ, האי רביתא דידן, אזל בתרה.

הוה יתיבא דביתהו קא נהלה קמחא, דל עינה חזיתיה, סוי לבה פרח רוחה. אמר לפניו : רבש"ע, ענייה זו זה שכרה? בעא רחמי עלה וחייה.

רבי חמא בר ביסא אזיל יתיב תרי סרי שני בבי מדרשא. כי אתא, אמר : לא איעביד כדעביד בן חכינאי, עייל יתיב במדרשא, שלח לביתיה. אתא ר' אושעיא בריה יתיב קמיה, הוה קא משאיל ליה שמעתא, חזא דקא מתחדדי שמעתיה, חלש דעתיה, אמר : אי הואי הכא הוה לי זרע כי האי. על לביתיה, על בריה, קם קמיה. הוא סבר, למשאליה שמעתתא קא בעי, אמרה ליה דביתהו : מי איכא אבא דקאים מקמי ברא? קרי עליה רמי בר חמא : +קהלת ד'+ החוט המשולש לא במהרה ינתק - זה ר' אושעיא בנו של רבי חמא בר ביסא.

ר"ע רעיא דבן כלבא שבוע הוה, חזיתיה ברתיא דהוה צניע ומעלי, אמרה ליה : אי מקדשנא לך אזלת לבי רב? אמר לה : אין. איקדשא ליה בצניעה ושדרתיה. שמע אבוה אפקה מביתיה, אדרה הנאה מנכסיה. אזיל יתיב תרי סרי שנין בבי רב. כי אתא, אייתי בהדיה תרי סרי אלפי תלמידי. שמעיה להווא סבא דקאמר לה : עד כמה [דף סג עמוד א] קא מדברת אלמנות חיים? אמרה ליה : אי לדידי ציית, יתיב תרי סרי שני אחריני. אמר : ברשות קא עבידנא, הדר אזיל ויתיב תרי סרי שני אחריני בבי רב. כי אתא, אייתי בהדיה עשרין וארבעה אלפי תלמידי. שמעה דביתהו הות קא נפקא לאפיה, אמרו לה שיבבתא : שאילי מאני לבוש ואיכסאי, אמרה להו : +משלי י"ב+ יודע צדיק נפש בהמתו. כי מטיא לגביה, נפלה על אפה קא מנשקא ליה לכרעיה, הוה קא מדחפי לה שמעיה, אמר להו : שבקוה, שלי ושלכם שלה הוה. שמע אבוה דאתא גברא רבה למתא, אמר : איזיל לגביה, אפשר דמפר נדראי. אתא לגביה, א"ל : אדעתא דגברא רבה מי נדרת? א"ל : אפילו פרק אחד ואפי' הלכה אחת. אמר ליה : אנא הוה, נפל על אפיה ונשקיה על כרעיה, ויהיב ליה פלגא ממוניה.

ברתיא דר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי. והיינו דאמרי אינשי : רחילא בתר רחילא אזלא, כעובדי אמה כך עובדי ברתיא.

רב יוסף בריה דרבא שדריה אבוהי לבי רב לקמיה דרב יוסף, פסקו ליה שית שני. כי הוה תלת שני מטא מעלי יומא דכפורי, אמר : איזיל ואיחזינהו לאינשי ביתי. שמע אבוהי, שקל מנא ונפק לאפיה, אמר ליה : זונתך נזכרת? איכא דאמרי, אמר ליה : יונתך נזכרת? איטרוד, לא מר איפסיק ולא מר איפסיק.

תרגום

רבי עקיבא איתקדשת ליה ברתיא דכלבא שבוע (רבי עקיבא התקדשה לו בתו של כלבא שבוע). שמע כלבא שבוע אדרה הנאה מכל נכסיה (שמע זאת כלבא שבוע והדירה מכל נכסיו). אזלא ואיתנסיבה ליה (הלכה ונישאה לו). בסיתוא הוה גנו בי תיבנא, הוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מזייה . אמר לה : אי הואי לי רמינא ליך ירושלים דדהבא (בחורף היו ישנים במחסן תבן, היה מוציא לו התבן משערותיה, אמר לה אם היה לי כסף הייתי נותן לך בראשך ירושלים של זהב .) אתא אליהו אידמי להון כאנשא וקא קרי אבבא אמר להו : הבו לי פורתא דתיבנא דילדת אתתי ולית לי מידעם לאגונה (בא אליהו הנביא ונדמה להם כאדם וקרא דפק על הדלת, אמר להם : תנו לי מעט תבן שילדה אשתי ואין לי דבר להשכיבה עליו .)

אמר לה רבי עקיבא לאנתתיה: חזי גברא דאפילו תיבנא לא אית ליה) אמר לה ר' עקיבא לאשתו ראי איש שאפילו תבן אין לו. (אמרה ליה: ויל הוי בי רב) לך היה בבית הרב. (אזל תרתי סרי שנין קמי דרבי אליעזר ורבי יהושע. למישלם תרתי סרי שנין קא אתא לביתיה שמע מן אחורי. ביתיה (הלך ועסק בתורה שתיים עשרה שנים לפני ר' אליעזר ור' יהושע. בסוף שתיים עשרה שנה בא לביתו, ושומע היה מאחורי ביתו) דקאמר לה חד רשע לדביתו: שפיר עביד לך אבוך, חרא דלא דמי לך, ועוד שבקך ארמלות חיות כולהון שנין (שמע ר' עקיבא: שאומר לה רשע אחד לאשתו: כראוי עשה לך אביך שהדירך מנכסיו. הסיבה האחת לכך: שבעלך אינו דומה לך, ועוד סיבה: שבעלך הניח אותך כאלמנה בחייו כל השנים האלו.) אמרה ליה: אי צאית לדילי ליהוי תרתי סרי שנין אחרנייתא (אמרה לו: אם הוא היה שומע לי, היה יכול להיות שם עוד שתי עשרה שנים אחרות.) אמר: הואיל ויהבת לי רשותא איהדר לאחורי. הדר אזל הוה תרתי סרי שני אחרנייתא. אתא בעשרין וארבעה אלפי זוגי תלמידי (אמר ר' עקיבא הואיל ונתנה לי רשות אחזור לאחורי. חזר והלך והיה בבית המדרש שתיים עשרה שנים אחרות. אח"כ בא ועשרים וארבעה אלפי זוגות תלמידים עמו). נפוק כולי עלמא לאפיה ואף היא קמת למיפק לאפיה (יצאו כל העם לקבל פניו ואף היא, אשתו, עמדה לצאת לקבלו.) אמר לה ההוא רשיעא: ואת להיכא. אמר לו: יודע צדיק נפש בהמתו (אמר לה אותו רשע: ואת להיכן הולכת?) אמרה לו, יודע צדיק נפש בהמתו. אתת לאיתחזויי ליה קא מדחן לה רבנן. אמר להון: הניחו לה שלי ושלכם שלה הוא (באה להיראות לפניו והיו דוחים אותה החכמים. אמר ר' עקיבא לחכמים הניחו לה שתורתי שלי ושלכם שלה הוא.) שמע בה כלבא שבוע אתא ואיתשיל על נידריה ואשתריי. (שמע כלבא שבוע שזה הגדול בתורה הוא חתנו - ר' עקיבא, בא לפני החכמים ונשאל על נדרו וביקש להתירו.)

רחל אשת רבי עקיבא-מודל חיובי או שלילי?

רחל, אשת רבי עקיבא בת כלבא שבוע הייתה אשתו של התנא רבי עקיבא. לפי סיפורי חז"ל, חיה בסוף תקופת בית שני. היא מהווה מודל חיובי, בעיני חז"ל, לרעייה המקריבה את עצמה ואת חייה על מנת לקדם את בעלה. לעומת הראייה הפמיניסטית המתנייחסת לעתים לסיפור הזה, כאל דוגמה לקיפוח, וליחסי הניצול והמרות שבין גבר לאישה. אחרים משבחים אותה, ורואים בסיפורה מודל להקרבה, הנובעת מאהבת אמת.

הבה נשמע את סיפורה:

היא שלחה מיוזמתה את בעלה לבית המדרש, למשך תקופה ארוכה של עשרים וארבע שנים, הסכימה לריחוק פיזי מבעלה, נשאה לבדה בעול הבית, רק כדי שבעלה ילמד תורה.

ר' עקיבא, רועה הצאן העני התארס עם רחל, בתו של כלבא שבוע. שמע אביה ונישל אותה מכל נכסיו. למרות הכל - התחתנה איתו. בחורף הם לנו במתבן, וכל בוקר ר' עקיבא היה מוציא את הקש משערותיה. אמר לה: אם היה לי כסף הייתי קונה לך סיכת 'ירושלים של זהב'.

בא אליהו הנביא כעני, וביקש מהם מעט תבן לאשתו שילדה ואין לה על מה לשכב. ניחם ר' עקיבא את רחל: תראי, לעני זה אין אפילו תבן!.

אמרה רחל לר' עקיבא: לך תלמד תורה, והוא הלך ללמוד שתיים עשרה שנים בבית מדרשם של ר' אליעזר ור' יהושע. לאחר שתיים עשרה שנים חזר לביתו ושמע מאחורי הדלת רשע אחד שאומר לרחל, שאביה, כלבא שבוע, צדק - "ר' עקיבא עזב אותך". ענתה רחל: "אם הוא היה שומע בקולי הוא היה הולך לעוד שתיים עשרה שנה!", וכך ר' עקיבא עשה, מבלי לראות את אשתו, חזר ללמוד.

לאחר עשרים וארבע שנים חזר ר' עקיבא כרב מפורסם שעשרים וארבעה אלף תלמידים מלווים אותו, וכל בני העיר באים לקדם את פניו.

אמר אותו רשע לרחל: "אין לך מה לצאת" והיא ענתה לו: "יודע צדיק נפש בהמתו". כאשר באה לפני רבי עקיבא, דחפו אותה התלמידים ור' עקיבא אמר להם: "שלי ושלכם - שלה הוא".

שמע כלבא שבוע וביקש מר' עקיבא שיתיר לו את הנדר, והתיר לו".

ומספר התלמוד, מעשה בר' עקיבא שעשה לאשתו עיר של זהב. ראתה אותה אשתו של רבן גמליאל וקינאה בה. אמר לה רבן גמליאל בעלה: "את לא עשית עבורי כמו מה שהיא עשתה למענו, שהיא הייתה מוכרת את שיער ראשה על מנת שהוא ילמד תורה."

האם יש היום נשים כדוגמתה?

אומרת עו"ד שרה כץ: "מילא, שבנות ונשים חרדיות גדלות על ברכי הסיפור ומוכנות להיות גם המפרנסות וגם עקרות הבית, כדי שהבעלים ילמדו תורה, כי הן מאמינות שבזכות לימוד התורה של הבעל, השכר על לימוד התורה של הבעל שייך גם להן. שבעולם הבא הן יקבלו שכר על פועלן.

אבל, מה עם נשים חילוניות, שלא מאמינות בעולם הבא?

מה קורה כשלבועל יש ציפיות כאלו במודע או בתת מודע, שמצדיק סידור כזה, והאישה היא לא בדיוק רחל בתו של כלבא שבוע, אלא חיה בימינו אנו, אפילו פמיניסטית. פמיניסטית במובן זה, שאינה מצפה שבן זוגה יפרנס אותה ואת הילדים. היא רואה בעצמה אחראית שווה לפרנסת הבית והילדים. אבל לא כאחראית על פרנסת הבעל ולא כמפרנסת בלעדית של הילדים. במקרים כאלה, המשבר יהיה בלתי נמנע".

כל אישה תענה את תשובתה לפי דרכה והשקפתה....

